

Kuzey Şehir Kapısı

Kuzey Kapısında bu yıl, çeşmeye ait havuzun kuzeyinde, havuz içinde ve kapının batı girişi önünde kazı çalışmaları gerçekleştirildi. Önce Kuzey Şehir Kapısı'nda yer alan çeşmeye ait havuzun kuzey dış bölümü önünde daha önceki kazılardan kalan toprağın atılması için kazı yapıldı. Bu kazı toprağı içinde üst yapıya ait mermer bloklar yer almaktaydı. Yapılan temizlik ve kazı çalışmalarında havuzun dış bükey duvarının kuzey yüzü ortaya çıkarıldı. Burada duvarın ön kısmına sonradan eklenmiş devşirme bloklarla yapılmış duvar kalıntısı tespit edildi. Bizans Dönemi güçlendirmesi olan bu tek sıra duvarda M.S. 2. yy ve sonrasına ait korinth başlığı ve geisipodes blokları duvar taşı olarak kullanılmıştı.

İki giriş kapısı arasında bulunan yarım yuvarlak havuzun içinde Prof. Dr. Yusuf Boysal Dönemi'nde birçok heykel ve portrenin bulunduğu bilinmektedir. Ancak havuzun içindeki anıtsal kapı ve çeşmeye ait mimari bloklar kaldırılmamıştı. Bu blokların buluntu yerleri plana işlendikten sonra vinç yardımı ile kaldırılarak havuzun kuzeyine tasnif edildi. Bloklar kaldırıldıktan sonra zemin üzerindeki milli topraklar kazıldığında yer yer bozulmuş, bazı kısımları tamiratlar görmüş mozaik döşemeye rastlandı. Mozaik havuzun yarım daire formuna uygun bir şekilde yerleştirilmiş ve kenarı bir çerçeve ile sınırlandırılmıştı. Bu çerçeve haricinde, mozaik üzerinde ayrı olarak geometrik ve bitkisel bezemeler görülmektedir. Sade bir görünüme sahip mozaikte, açık renk zemin üzerine siyah ve çok az da koyu kırmızı renkler kullanılmıştır. Havuzun iç duvarı yaklaşık 0,10 m kalınlığında harçla tutturulmuş plaka mermerlerle kaplanmıştır. 0,02 m kalınlığındaki mermer plakalar sadece kireç harçla değil, aralıklarla atılan ince demir donatılar kullanılarak sabitlenmiştir.

Bu biçimiyle mozaik döşeme Erken Bizans Dönemi özellikleri göstermektedir. Ayrıca burada yapılan çalışmalarda M.S. 5 yy ortalarına tarihlenen portreler bulunmuştur. Çeşmenin Erken Antoninler Dönemi'ne tarihlenen ilk evresiyle ilgili olmayan bu portrelerin su sistemiyle ilgili değişiklikleri finanse eden aileye ait olabileceği düşünülmüştür. Bu yeni düzenlemeler, mozaik döşeme ile birlikte havuzun su sistemindeki değişikliklerin yapıldığı dönemde gerçekleştirilmiş olmalıdır.

Kuzey Cadde

Şehre kuzeyden girişi sağlayan ve aynı zamanda Lagina Hekate Kutsal Alanına giden yolun başlangıcı olan yer Kuzey Şehir Kapısıdır. Bu iki kapı kentin iç kısmında, kapılar ve arasındaki anıtsal çeşme önünde bulunan mermer döşeli geniş bir meydana açılır. Kapıların güneyinde yer alan bu meydana batı giriş hizasında iki, doğu giriş hizasında da iki olmak üzere toplam dört anıtsal sütun bulunur. Bu sütunlardan batı girişin güneybatısındaki sütun, başlığı ile birlikte ayakta. Bu girişlerin hemen önünde yer alan anıtsal sütunların güney karşılarında simetrik olarak yerleştirilmiş 4 tane anıtsal sütun yer almaktadır. Ancak sadece batı taraftaki iki anıtsal sütunun postament kaideleri ile orijinal yerlerinde durmaktadır. Kapının güneyinde yer alan toplam 8 anıtsal sütun kabaca geniş mermer döşeli meydanın sınırını oluşturmaktadır. Meydanın güneyinde bulunan anıtsal sütunlardan sonra kuzey cadde başlamaktadır. Bu sezon Kuzey Cadde, 08SKC01 numaralı yapının güneybatısından güneye doğru açılmaya başlanmıştır. Bu yapının güneybatı köşesinden itibaren caddenin doğusunda yer aldığı için doğu peristasisi olarak adlandırılan sütun dizisine rastlandı. Peristasisin doğusunda ise Bizans Dönemi'ne ait mozaik döşemenin olduğu yapı kalıntıları görülmektedir. Batıda ise 4 tane postamentin dizili olduğu batı peristasisin başlangıcı vardır. Böylelikle iki peristasis arasında kalan 8,70 m genişliğinde mermer döşeli altında kanalizasyon bulunan cadde anıtsal bir şekilde güneye, kentin merkezine doğru devam etmektedir. Burası kentin giriş kapısından kent merkezine giden ana caddelerden en anıtsalı olmalıdır. Caddenin her iki kenarındaki peristasisler farklı tipte sütun kaideleri, sütun tamburları, dor ve korinth sütun başlıkları ile Dor, İon ve Korinth düzenine ait üst yapı elemanlarının karışımından oluşmaktadır. Bunlar Bizans Dönemi'nin toplama taşlardan oluşturulan portik sistemi geleneğini tam olarak yansıtan örneklerdir. Peristasisin doğu kısmı ise mozaik kaplıdır. Bu alan açılmadığı için mozaik portik ile bağlantısının varlığının dışında, işlevi ve büyüklüğü kesinlik kazanmamıştır. Doğu peristasisin hem batısında, hem de doğusunda Bizans Dönemi'ne tarihlenen toplam 5 mezarın kazısı yapılmıştır. Mezarların hepsinin kapak seviyesi peristasis üst seviyesindedir. Peristasisin doğu tarafında bulunan iki mezar Bizans Dönemi'ne ait mozaik döşeme kırılarak buraya yerleştirilmiştir. Bunlar Bizans Dönemi yapıları deprem ile yıkıldıktan sonra, bir dönem için belirli bir alanın mezarlık olarak kullanılmış olduğunu göstermektedir.

08SKC01 Numaralı Yapı

Kente girişi sağlayan kuzey şehir kapısının doğu girişi hizasında, kuzey caddenin başlangıcında doğu köşede; 08SKC01 numarası verdiğimiz, dış cephesi mermer, iç kısmı kireç taşı-kayrak, kare bir anıtın alt basamaklarına rastlanmıştır. Yapı dışta üç basamakla yükseltilmiş olup, içi kısmında girişi doğudan yuvarlak bir mekan vardır. Yuvarlak mekanın duvarları kaliteli bir işçilik göstermektedir. Girişin bulunduğu doğu cephe 1. basamak seviyesinde ve diğer üç cepheden farklıdır. Yapının batı yönündeki basamakları üzerinde, sonradan eklenen devşirme mermer bloklarla yapılmış dörtgen bir bölüm yer almaktadır. Burası Bizans Dönemi eklemesidir.

Yapılan çalışmalarda in situ olarak çıkarılan 3 orthostat bloğunun dışında, yapının güneyinde ve batısında 2 orthostat bloğu daha bulunmuştur (08SKC-05 ve 08SKC-22). Her iki bloğunda yüksekliği 0,81 m iken uzunlukları farklı ölçülerdedir. Buradaki çalışmalarda yapıyı inşa eden ustaların orthostat bloklarının nereye geleceğini toikobatin üzerindeki anathyrosis'in ince yonulu kısmı üzerine işaretlemiş oldukları görülmüştür. Bulunan 2 orthostat bloğu ölçüldüğünde hatasız olarak yapıda geldikleri yerlere yerleştirilmiştir. Çok az orthostat bloğu bulunmuş olsa da yapının üzerindeki taşçı işaretlerinden yapının orthostat bloklarının uzunlukları çizim üzerinde belirlenebilmektedir. Bu tespitle, yapıya ait olan birçok orthostat bloğu eksik olmasına rağmen, yapıyı çizim ortamında ayağa kaldırırken her bir orthostat bloğunun uzunluğu gerçek ölçülerinde gösterilecektir.

Yapının içinde tarih verebilecek tek buluntu unguentariumdur. Unguentarium formuna göre M.Ö. 2 ve M.Ö. 1 yy tarihlenmektedir. Mimari bezemelerinin Augustus Dönemi özelliklerini göstermesi yapının tarihi ile ilgili olarak küçük buluntu ve mimari bezemenin birbirini destekler nitelikte olduğunu ortaya koymaktadır.

Mimari özelliklere bakıldığında, arada farklılıklar olsa da genel olarak kare podyum üzerine

sütunların taşıdığı yuvarlak üst yapısı olan anıtların varlığı bilinmektedir. Surun içinde ve kent merkezine giden ana caddenin kenarında bulunmasına rağmen, başka anıtların yanı sıra benzer şekilde mezar anıtları da M.Ö. 1. yy'dan itibaren kent içine inşa edilmeye başlanmıştır. Ayrıca kentle ilgili yapılan daha önceki çalışmalar sırasında yuvarlak sunak bulunmuş ve bu sunağın bir Heroon'un önünde yer almış olması gerektiği söylenmiştir. Bu anıtın yakınında bulunmuş olan bu sunağa göre Heroon'un yeri tespit edilememiş olsa bile, kentte ya da buranın yakınında en azından bir Heroon'un varlığı anlaşılmaktadır. Böylelikle 08SKC01 numaralı yapının bir Heroon olma ihtimali ağırlık kazanmaktadır.

Sur Duvarı Temizlik Çalışmaları

Stratonikeia antik kentinin erken sur duvarları yerleşmenin güneyindeki Kurukümes Dağı üzerinde bulunmaktadır. Kentin güneybatı köşesinde Kurukümes Dağı üzerinde ve devamındaki erken surlar üzerinde daha sonraki döneme ait ilave ve tamiratlar bulunmaktadır. Klasik ve Hellenistik Dönem sur duvarlarına ait kalıntılara kuzeydeki düzlükte rastlanılmaktadır. Sur duvarının büyük bir kısmı takip edilebilmektedir. Bazı yerlerde kalın duvarlar örülmüş, bazı yerlerde de doğal dik ve sarp kayalıklardan yararlanılmıştır. Sur Duvarı'nın planı ilk kazı döneminde Prof. Dr. Ahmet A. Tırpan tarafından çıkarılmıştı.

Eski köy meydanının hemen batısında köy camisi ve hamam yapısına yakın bir noktada, köyün girişinde bulunan sur duvarları kötü bir görünüm içerisindeydi. Ayrıca sur önüne dökülen toprak nedeniyle, bulunduğu alana yakışmayacak şekilde bir manzara sergilemekteydi. Bu alanda temizlik yapılarak yığılmış olan topraklar atıldı. Çalışma sonrasında sur duvarının kentin içine bakan yüzeyi tam olarak açığa çıkarıldı.

En az üç sıra taş örgüsü açığa çıkarılan sur duvarı kabarık yüzeyli kaba yonulu dörtgen ve yamuk taşlardan örülmüştü. Bu duvar örgü tekniği sur duvarının güneybatı köşesindeki Kız

Kulesi'nde de görülmektedir. Bu bölgede bu tekniğin en güzel örnekleri Koranza'da Apollon ve Artemis Kutsal Alanı'nda teras duvarında ve Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda peribolos duvarında görülmektedir. Her iki dini merkezdeki duvar örgüleri bulunan kitabeler ve arkeolojik buluntulara göre M.Ö. 4. yy'a tarihlenmiştir.

Böylelikle kentin Seleukos kolonisi M.Ö. 3. yy başları olmakla birlikte, bu tarihten önce kentte bir sur duvarının varlığı anlaşılmaktadır. Bu kalıntılar; Antik yazarların bildirdiği ve daha önceden varlığı bilinen Hellenistik Dönem öncesine tarihlenen yerleşmeye ait önemli tespitlerdir.